

KRÁL LÁVRA

KAREL HAVLÍČEK BOROVSÝ

50. léta 19. století - realismus

Světová a česká literatura 19. století

Vybral jsem si ukázkou z knihy Král Lávra od spisovatele Karla Havlíčka Borovského. Jedná se o jedno z nejvýznamnějších děl české literatury 19. století.

Charakteristika uměleckého textu

I.ČÁST

Literární druh a žánr:

- **Lyricko-Epické dílo**
- **Satirická skladba (poezie)**
 - Využívá komičnosti
 - Výsměch a ironie
 - Kritika nedostatků záporných jevů

Časoprostor:

- Irsko, království krále Lávy, královská zahrada, příroda
- Doba není určena

Kompoziční výstavba:

- Chronologická, události plynou tak, jak jdou za sebou
- **Nepřavidelné verše**
- **Sloka má 7 veršů**
- **Jednoduchý rým**

Téma a motiv:

- **Námět**
 - Vychází ze staré irské pověsti. Postava krále Lávy ukazuje vlastnosti panovníka Ferdinanda, který byl v té době císařem. Oslí uši jsou politický symbol hlouposti.
 - Kritika absolutismu, vládě jednoho člověka,
- **Motiv** – oslí uši, tajemství
- **Inspirace** – O králi Nidasovi (staré Řecko)

II.ČÁST

Vypravěč:

- ER-FORMA
- Přímá řeč
- Vyprávěcí postup

Postavy:

Král Lávro – dobrý panovník, nechce, aby někdo věděl jeho tajemství – stydí se za své uši, je moudrý

Kukulín – holič, čestný, spravedlivý, bojácný, upovídaný, neumí udržet tajemství, smířený se svým osudem

Kukulínová matka – milující matka, která svého syna zachrání před šibenicí

Poustevník – dokáže dávat lidem rady

Muzikant Červíček – hrál na basu a ztratil kolíček

Děj:

V Irsku vládl král Lávro, který měl oslí uši. Byl sice hodná a oblíbený, ale vždy jednou do roka se nechával holit, a aby holič nevyzradil jeho tajemství o oslích uších, nechal jej pokaždé popravít. Každý rok si všichni holiči tahali los, kdo ho půjde ostříhat. Jednoho roku si vytáhl los Kukulín. Král ho však ušetřil smrti, neboť se mu zželo jeho chudé matky. Kukulín ale musel slíbit, že tajemství o oslích uších nikomu neřekne. Kukulína trápilo, že to nikomu nemůže říct. Od poustevníka dostal radu, aby vše řekl vrbě, že se mu pak uleví. Kukulín tak učinil. Král jednou pozval muzikanty z Čech. Cestou však basista, pan Červíček, ztratil kolíček od basy. Spatřil vrbu, do které Kukulín vyzradil ono tajemství a udělal si z jejího vrbového proutku kolíček nový. Ale když začal poté hrát, basa začala najednou bručet: „Král Lávro má dlouhé oslí uši, král je ušatec!“ V té chvíli všichni na plese znali odpověď, proč král Lávro stínal hlavy holičům. Lid si ale na královy oslí uši zvykl a Kukulín se stal královým stálým holičem.

III.ČÁST

Jazykové prostředky:

- **Útvary jazyka** – Spisovný a nespisovný jazyk, humorný, zastaralý, nepravidelné verše, jazykové prostředky typické pro pohádku
- **Zvukové prostředky** – rytmus písňový, jednoduchý rým, přímé řeči
- **Slova stylisticky zabarvená** – archaismy, hovorové výrazy

POHÁDKA – V díle je král, hrdina musí vykonat mimořádný čin, končí dobře, nadpřirozené prvky – oslí uši, vrba dokáže vyzradit tajemství.

KAREL HAVLÍČEK BOROVSÝ

(1821 - 1856)

- Zakladatel české realistické kritiky, novinář, spisovatel a politik
- Zakladatel českého realismu
- Studoval v Německém Brodě a v Praze
- V Moskvě jako vychovatel
- Spory s J. K. Tylem – kritizoval jeho povídku „Poslední Čech“
- Založil Národní noviny a časopis Slovan
- Hájlil zájmy českého národa
- Vyhoštěn do Brixenu, kde vznikly **satiry**

Literární a obecně kulturní kontext:

- **Zařazení autora do uměleckého směru:**
 - Představitel **realismu** = snaha zobrazit **reálný život**
 - Autor upozorňuje na zlo ve společnosti a volá po nápravě
 - Řadí se do 2. generace Národního obrození
 - Pobyt u Havlíčka v Rusku jej ovlivnil (vláda cara, nevolnictví, ruské poměry)
 -
- **Související pojmy:**
 - **Renesance** – etapa ve vývoji lidské společnosti
 - **Humanismus** – životní program, ideový proud, jedna ze složek renesance

Kontext autorovy tvorby:

- K. H. Borovský psal hodně satirické díla, kritizoval především vládu, panovníka a církev

Epigramy – „Epigramy jsou malinké nádoby, do kterých vztek nalévám, aby mi srdce nežral“

Obrazy z Rus – cestopis

Křest svatého Vladimíra – Satira

Další autoři stejného uměleckého směru:

- **Božena Němcová** – Babička
- **Karel Jaromír Erben** – Kytice
- **Karel Hynek Mácha** – Máj
- **Josef Kajetán Tyl** – Fidlovačka aneb Žádný hněv a žádná rvačka
- **Guy de Maupassaut** – Kulička
- **Honoré de Balzac** – Otec Goriot